

2020

Tco

Tryggheten, staten och partsmodellen

Har staten förändrat sitt ansvar för ersättning
vid arbetslöshet över tid?

Kontakt

TCO Maria Ahrengart
Maria.Ahrengart@tco.se

Förord

Den ekonomiska tryggheten vid arbetslöshet har stor betydelse både för individen och för samhället. För individen kan ett bra inkomstbortfalls-skydd vid arbetslöshet innebära skillnaden mellan att behöva flytta eller inte klara hushållsekonomin och att kunna koncentrera sig på att hitta ett nytt arbete. Vetskapen om att man har en ekonomisk trygghet vid arbetslöshet kan också vara det som gör att man vågar byta arbete eller starta företag trots att det finns en osäkerhet om hur det kommer att gå. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet fungerar också som en automatisk stabilisator för ekonomin. Efterfrågan kan hållas uppe även när många blir arbetslösa och en snabb nedgång på bostadsmarknaden kan undvikas.

Idag består tryggheten vid arbetslöshet av flera olika försäkringar. Den offentliga arbetslöshetsförsäkringen kompletteras av såväl kollektivavtal om omställning som fackförbundens inkomstförsäkringar. För många krävs alla tre för att säkra en rimlig ekonomisk trygghet i händelse av arbetslöshet.

I denna rapport beskriver TCO hur dessa försäkringar och den trygghet de erbjuder har utvecklats över tid. Rapporten gäller åren 1980–2019 för arbetslöshetsförsäkringen och 2000–2019 för omställningsavtalens ersättningar och de fackliga inkomstförsäkringarna.

2020 blir ett viktigt år för arbetslöshetsförsäkringen. I slutet av mars infördes flera tillfälliga förändringar i försäkringen, bland annat lättnader i arbets- och medlemsvillkor och ett höjt tak. I mitten av juni presenterar den statliga a-kasseutredningen sina förslag som handlar såväl om hur fler ska få tillgång till ersättning som utformningen av en nedtrappning av ersättningen.

Denna rapport kommer, tillsammans med dess föregångare *Tryggheten, staten och partsmodellen – Vem står för vad i ersättning från trygghetssystem idag?* att bidra med värdefull kunskap till den kommande diskussionen om arbetslöshetsförsäkringens utformning.

Therese Svanström
Ordförande TCO

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	7
Ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen	8
Ersättningarna från kollektivavtalet	9
Fackförbundens ersättningar	9
Inledning	10
1. Kort historik om ersättningen vid arbetslöshet	11
1.1 Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen	11
Grundförsäkringen	11
Inkomstbortfallsförsäkringen	11
Kort historik kring inkomstbortfallsförsäkringen	11
1.2 Utvecklingen av de kollektivavtalade ersättningarna vid arbetslöshet	14
PRIVATANSTÄLLDA TJÄNSTEMÄN	14
Kvalifikationsvillkoren	14
Ersättningens nivå	15
Ersättningsperiodens längd	15
PRIVATANSTÄLLDA ARBETARE	16
Kvalifikationsvillkoren	16
Ersättningens nivå	16
Ersättningsperiodens längd	17
KOMMUN- OCH REGIONANSTÄLLDA	17
Kvalifikationsvillkoren	17
Ersättningens nivå	18
Ersättningsperiodens längd	18
1.3 Fackförbundens ersättningar vid arbetslöshet	19
2. Ersättning vid arbetslöshet år 2000 jämfört med idag	23
2.1 Ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen	23
2.2 Kollektivavtalets kompletterande ersättningar	24
Privatanställda tjänstemän	24
Privatanställda arbetare	25
Kommun- och regionanställda	25
2.3 Fackförbundens inkomstförsäkringar	28
2.4 Illustrerande diagram över arbetslöshetsersättningarna år 2000 respektive år 2019	28
PRIVATANSTÄLLDA TJÄNSTEMÄN	28
Privatanställda tjänstemän år 2000	29
Privatanställda tjänstemän år 2019	30
KOMMUN- OCH REGIONANSTÄLLDA	35
Anställda inom kommuner och regioner år 2000	35
Anställda inom kommuner och regioner år 2019	38
Källförteckning	42
Om TCO	43

Sammanfattning

Det grundläggande syftet med den allmänna arbetslöshetsförsäkringen är att trygga försörjningen för den som inte kan arbeta till följd av arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring som ger tidsbegränsat ekonomiskt stöd till personer som är ofrivilligt arbetslösa och aktivt söker arbete. För den som blir uppsagd och till följd av arbetslöshet inte längre kan få den vanliga lönen är det viktigt att veta att det fortfarande går att klara av ekonomin och betala nödvändiga utgifter.

Förutom ersättning från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen finns det också arbetslöshetsersättningar i kollektivavtalens omställningsförsäkringar och i fackförbundens inkomstförsäkringar.

Rapporten belyser utvecklingen för de kollektivavtalade försäkringarna för de tre största avtalsområdena: privatanställda tjänstemän, privatanställda arbetare samt anställda inom kommuner och regioner. Fackförbundens inkomstförsäkringar vid arbetslöshet ingår numera vanligtvis i medlemskapet i de flesta fackförbund.

Rapporten visar att allt eftersom den allmänna arbetslöshetsförsäkringen har täckt en allt mindre del av arbetstagarnas inkomstbortfall, har den ekonomiska betydelsen av de kompletterande kollektivavtalade försäkringarna och fackförbundens inkomstförsäkringar ökat.

Rapporten redogör för hur ersättningarna vid arbetslöshet har förändrats under de senaste 20 åren. För den allmänna arbetslöshetsförsäkringen görs en tillbakablick på 40 år. Rapporten illustrerar med hjälp av diagram hur mycket av individens tidigare lön som ersättningarna täckte var för sig och tillsammans, år 2000 respektive år 2019, givet ett par olika lönenivåer.

Det är ett komplext ekonomiskt samspel mellan den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och de kompletterande kollektivavtalade ersättningarna och fackförbundens inkomstförsäkringar. För att kollektivavtalen och fackförbundens inkomstförsäkringar ska kunna ge individen rimliga kompletterande ersättningar vid arbetslöshet behöver det finnas en bra allmän a-kassa i grunden.

Fackförbundens
ersättningar

Kollektivavtal

Allmänna
arbetslöshets-
försäkringen

I rapporten använder vi den här symbolen för att tydliggöra vilken del av ersättningen vi pratar om.

Ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen

Rapporten visar att värdet av ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen har urholkats över tid. Det beror på att ersättningarna från det allmänna inte har följt med lönernas utveckling. Arbetslöshetsersättningen från det allmänna har med tiden allt mer fått karaktären av att vara en grundförsäkring, snarare än den inkomstbortfallsförsäkring som den var tänkt att vara.

Under 1980-talet följde ersättningen löneutvecklingen väl, och många kunde få en stor del av lönen ersatt med a-kassa om de blev arbetslösa. Vid den ekonomiska krisen på 1990-talet fryste eller sänkte staten förmånsnivåer för att åstadkomma besparingar och öka incitament till arbete. Kompensationsgraden i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen har inte kommit tillbaka till de tidigare nivåerna som gällde före krisen.

Taket i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen räknas inte upp per automatik, vare sig med prisutvecklingen eller med löneutvecklingen. Istället är det aktiva politiska beslut som krävs för att höja ersättningsnivån. Den här rapporten visar att kompensationsgraden för a-kasseersättning jämfört med lön är väldigt låg idag. Redan vid medianlönen är kompensationsgraden låg.

Dagens nivå på 910 kronor som högsta ersättning per arbetslöshetsdag motsvarar en maximal bruttoersättning från a-kassan på 20 000 kronor i månaden. 2018 var medianlönen i Sverige 30 900 kronor. Vid medianlönen ger a-kassan de första 100 dagarna en kompensationsnivå på knappt 65 procent, och de nästföljande 200 dagarna i arbetslöshet är kompensationsnivån 54 procent. För alla dem med lön över medianlönens 30 900 kronor i månaden är kompensationsgraden ännu lägre. Kompensationsgraden netto, det vill säga efter skatt, är dessutom ännu lägre eftersom jobbskatteavdraget gör att arbetslöshetsersättning beskattas högre än löneinkomster.

- Taket i a-kassan innebär att den högsta ersättning a-kassan ger är cirka 14 000 kronor efter skatt, de första 100 dagarna med arbetslöshetsersättning, därefter 12 000 kronor. Det är inte många som klarar sin ekonomi på det.
- Av de heltidsarbetande har idag närmare 8 av 10 en lön ovanför taket i arbetslöshetsförsäkringen de första 100 dagarna i arbetslöshet, och nära 9 av 10 en lön ovanför taket dag 101–300¹.

1 Källa Fasit-modellen.

Ersättningarna från kollektivavtalet

De allra flesta anställda, nära 90 procent², arbetar på en arbetsplats där arbetsgivaren har tecknat kollektivavtal. I kollektivavtalen finns det omställningsförsäkringar som ger de anställda kompletterande ekonomiska ersättningar vid bland annat arbetslöshet. Ersättningarna från kollektivavtalet gör att många får en större ekonomisk trygghet inför risken att bli arbetslös.

I början av 2000-talet täcktes omkring 93 procent av de anställda av ett kollektivavtal. Över tid har täckningsgraden minskat något men de senaste 10 åren har täckningsgraden legat konstant kring cirka 90 procent. Idag är täckningsgraden knappt 90 procent.

De kollektivavtalade arbetslöshetsersättningarna ger i många fall kompletterande ersättning för inkomstbortfall som ligger över taket i arbetslöshetsförsäkringen. Ofta är den kompletterande kollektivavtalade ersättningen en viss procentsats av tidigare lön, men den kan också vara i form av engångsbelopp. Det är vanligt med olika kvalifikationskrav för att den uppsagde ska kunna få den kollektivavtalade ersättningen, till exempel att den uppsagde har fyllt 40 år, har arbetat inom avtalsområdet ett visst antal år och blivit uppsagd till följd av arbetsbrist.

Sedan 2000-talet inleddes har de kollektivavtalade ersättningarna stramats upp på olika sätt, olika mycket för olika grupper. De olika avtalsområdena har valt sina egna sätt att strama upp ersättningarna men det gemensamma är att de inte är lika generösa idag som de var år 2000. Trots det har de kollektivavtalade ersättningarna fått en allt större betydelse för att individen ska kunna klara sin ekonomi vid arbetslöshet.

”De kollektivavtalade ersättningarna har fått en allt större betydelse för att individen ska kunna klara sin ekonomi vid arbetslöshet.”

Kollektivavtal

Fackförbundens ersättningar

En stor del av de anställda täcks även av fackförbundens inkomstförsäkringar som idag ofta ingår i medlemskapet i ett fackförbund, och ger ersättning för inkomstbortfall vid arbetslöshet. Fackförbunden kompletterar ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och de kollektivavtalade försäkringarna upp till 80 procent av tidigare lön under ett visst antal dagar. För det mesta finns det ett tak för hur hög lön som kan ge ersättning. Kvalifikationskraven är vanligtvis att den uppsagde ska ha varit medlem i fackförbundet i 12 månader³ och blivit uppsagd till följd av arbetsbrist.

Eftersom de fackliga inkomstförsäkringarna började komma i inledningen av 2000-talet är dessa den största förändringen av de ersättningar en individ kan få vid ersättning av arbetslöshet idag jämfört med år 2000. Det är i många fall de fackliga inkomstförsäkringarna som idag ger individen den ekonomiska tryggheten vid arbetslöshet.

För dem som inte omfattas av de kollektivavtalade kompletterande omställningsersättningarna blir fackets inkomstförsäkring det enda skyddet som individen har för att kunna få en rimlig ekonomisk nivå vid arbetslöshet.

Fackförbundens
ersättningar

² Anders Kjellberg, *Research Reports 2018:1 Kollektivavtalstäckning samt organisationsgrad 2018*, Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet

³ Akademikerförbundet SSR kräver 18 månaders medlemskap.

Inledning

Syftet med rapporten är att visa hur individens ersättningar vid arbetslöshet har förändrats över tid och hur stor del som staten, kollektivavtalen samt de fackliga inkomstförsäkringarna står för idag jämfört med tidigare.

Många har fått svårare att leva på enbart allmän a-kassa från staten. Rapporten visar hur den ekonomiska tryggheten vid arbetslöshet i allt större utsträckning har blivit beroende av att de offentliga systemen kompletteras av i första hand kollektivavtalade tillägg men även av fackliga medlemsförsäkringar.

Ansvarsförskjutningen mellan staten och parterna på arbetsmarknaden har skett gradvis över tid och framstår inte som resultatet av några tydliga vägval varken från staten eller från arbetsmarknadens parter.

I en tidigare rapport⁴ har TCO belyst hur stora delar av ersättningen vid arbetslöshet, sjukdom och föräldraledighet som staten, kollektivavtalen respektive fackförbunden står för idag.

Det finns ett starkt behov av att öka kunskapen om varifrån ersättningen i trygghetssystemen kommer och hur fördelningen har förändrats över tid. Utifrån det kan man föra en diskussion om hur fördelningen borde se ut. Ökad kunskap om de kompletterande systemen är också viktig för att kunna beskriva värdet av partsmodellen på ett korrekt sätt, såväl för individen som för samhället.

Den här rapporten visar hur ersättningen vid arbetslöshet från staten har förändrats och minskat över tid. Rapporten visar även att de kollektivavtalade och fackliga inkomstförsäkringarna har genomgått stora förändringar.

⁴ Tryggheten, staten och partsmodellen, Vem står för vad vid ersättning från trygghetssystemen idag? TCO-rapport maj 2019

1. Kort historik om ersättningen vid arbetslöshet

– från det allmänna, kollektivavtalen och fackmedlemskapets inkomstförsäkring

En anställd som blir arbetslös kan få ersättning från tre håll. Förutom ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen finns det ersättning från kollektivavtalen och från inkomstförsäkringen som ingår i medlemskapet till de flesta fackföreningar. Det här avsnittet beskriver kort historik om de tre olika delarna.

1.1 Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen

Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen består av två delar, en grundförsäkring och en frivillig inkomstbortfallsförsäkring. För att vara berättigad till ersättning krävs att vissa grundvillkor är uppfyllda under den tid man är arbetslös, till exempel att man aktivt söker arbete och är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Utöver grundvillkoren måste ett arbetsvillkor uppfyllas för att man ska få ersättning. Arbetsvillkoret innebär att man under den senaste tiden ska ha förvärvsarbetat en viss tid om man inte har giltiga skäl för så kallad överhoppningsbar tid.⁵

Grundförsäkringen

Ett grundbelopp betalas ut till den som inte är medlem i en a-kassa eller har varit medlem i kortare tid än tolv månader. För att kunna få grundbeloppet krävs att man har fyllt 20 år. Den högsta ersättningen är 365 kronor per dag år 2020. För att få maximalt grundbelopp krävs att man har jobbat heltid under de senaste tolv månaderna. Har man arbetat deltid eller färre än tolv månader minskas dagpenningen. En person som exempelvis har jobbat halvtid under ett år får halva beloppet. Grundbeloppet betalas ut som mest fem dagar per vecka i högst 300 dagar.

Inkomstbortfallsförsäkringen

För att få ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen krävs, utöver ovanstående villkor, att man är medlem i en arbetslöshetskassa. För att bli medlem i en a-kassa krävs att man kan styrka att man har eller har haft ett arbete. För att få inkomstrelaterad ersättning måste man uppfylla medlemsvillkoret som innebär att man ska ha varit medlem i a-kassan i minst tolv månader.

Kort historik kring inkomstbortfallsförsäkringen

Under 1970- och 1980-talen byggdes den offentliga välfärden upp i Sverige. Många stöd inom socialförsäkringarna blev mer generösa och dessutom tillkom flera nya. Detsamma gällde för arbetslöshetsförsäkringen. Men i samband med den djupa lågkonjunkturen i början av 1990-talet blev villkoren för att kunna få ersättning mer restriktiva och nivåerna i arbetslöshetsersättningen mindre generösa. Inte förrän i slutet av 1990-talet höjdes taket för ersättning något igen. Vid ett par tillfällen i början av 2000-talet

⁵ Se TCO-rapporten: *Tryggheten, staten och partsmodellen, Vem står för vad vid ersättning från trygghetssystemen idag?*, 2019, för en mer utförlig beskrivning av vad grundvillkoren och arbetsvillkoret innebär.

samt år 2015 höjdes taket ytterligare. Men de högre nivåerna från 1970- och 1980-talen har inte kommit tillbaka.

Begreppet ersättningsperiod skapades 1974, och samtidigt förlängdes den maximala ersättningsstiden från 150 till 300 dagar. Medlem i arbetslöshetskassa som fyllt 55 år innan ersättningsperioden på 300 dagar gått till ända fick ersättning i 150 dagar till, totalt 450 dagar. År 2001 blev ersättningsperioden 300 dagar för alla oavsett ålder.

Vid inledningen av 1980-talet ersattes 90 procent av arbetstagarens tidigare inkomst, upp till ett tak, med a-kassa. År 1993 sänktes ersättningen till 80 procent. 1996 sänktes ersättningsnivån till 75 procent men redan året därpå höjdes den till 80 procent igen. 2007 ändrades ersättningsnivåerna till att bli olika för olika perioder så att ersättningen blev 80 procent dag 1–200 i arbetslöshetsperioden och 70 procent dag 201–300, upp till ett tak.

Idag är ersättningen 80 procent de första 200 dagarna i arbetslöshet, och därefter 70 procent. Taket i a-kassan är 910 kronor per arbetslöshetsdag de första 100 dagarna i arbetslöshet, och därefter 760 kronor dag 101–300.

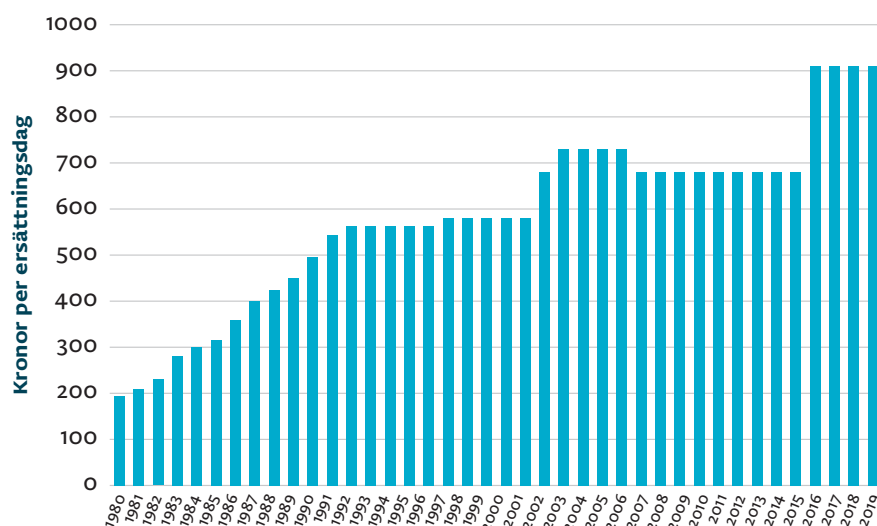

Taket i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen räknas inte upp per automatik, vare sig med prisutvecklingen eller med löneutvecklingen.

Istället är det aktiva politiska beslut som krävs för att höja ersättningsnivån.

DIAGRAM 1

Högsta dagpenning i a-kassan 1980–2019

Dagersättningen avser den som gällde 1 januari respektive år.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Beräkningar TCO.

Diagram 1 visar taket i a-kassan per arbetslöshetsdag 1980–2019. År 1980 var den högsta dagpenningen i a-kassan 195 kronor. Den högsta nivån på dagpenningen höjdes kontinuerligt ända fram till 1992 då den var 564 kronor. Därefter låg den stilla fram till 1997 då den höjdes något, till 580 kronor. 2002 och 2003 höjdes dagpenningen ytterligare, till 680 respektive 730 kronor men 2007 sänktes ersättningen till 680 kronor igen. September 2015 höjdes den högsta dagpenningen till 910 kronor per arbetslöshetsdag ersättningsdag 1–100 och max 760 kronor ersättningsdag 101–300. Den nivån gäller fortfarande.

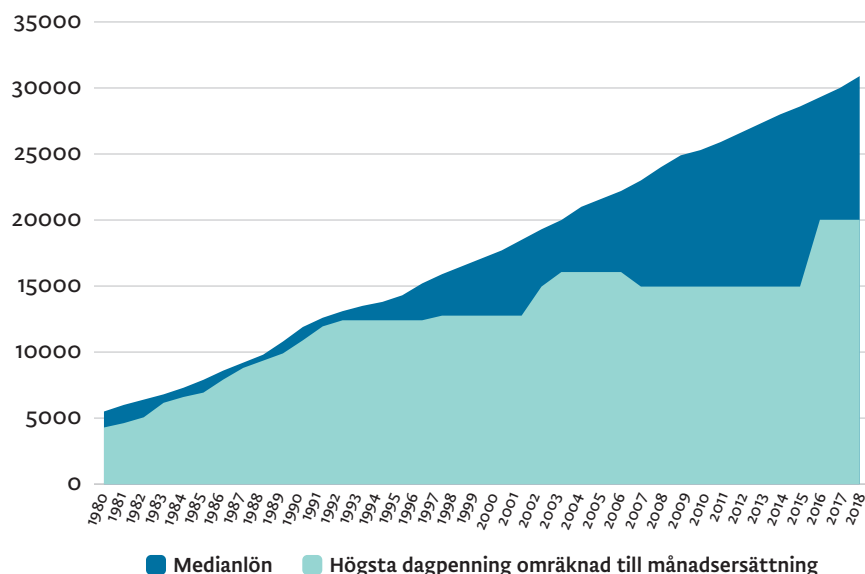
Dagens nivå på 910 kronor som högsta ersättning per arbetslöshetsdag motsvarar en maximal bruttoersättning från a-kassan på 20 020 kronor i månaden. 2018 var medianlönen 30 900 kronor. Vid medianlönen ger

a-kassan de första 100 dagarna en ersättningsnivå på knappt 65 procent, och de nästföljande 200 arbetslöshetsdagarna 54 procent.

Efter skatt är taket i a-kassan cirka 14 000 kronor per månad de första 100 dagarna i arbetslöshet, och därefter cirka 12 000 kronor i månaden. Många klarar inte sin ekonomi på det.

DIAGRAM 2

Högsta dagpenning i a-kassan omräknad till månadsinkomst samt medianlön 1980-2018. Kronor per månad.

Dagersättningen avser den som gällde 1 januari respektive år.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, SCB och Ekonomifakta. Beräkningar TCO.

Diagram 2 visar hur taket i arbetslöshetsförsäkringen, det vill säga den högsta dagpenningen som betalas ut, har utvecklats i förhållande till medianlönen. Det är lätt att se i figuren att taket i a-kassan låg nära medianlönen under 1980-talet och att utvecklingen av taket följde löneutvecklingen väl. Från 1990-talets början har taket i a-kassan successivt tappat allt mer mot löneutvecklingen och ersätter en allt mindre del av lönen.

Sedan början av 1990-talet har det blivit en skillnad mellan medianlönen och taket i arbetslöshetsersättningen, och skillnaden har ökat med tiden.

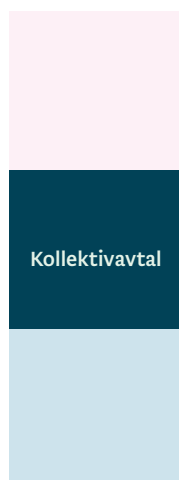
Av förvärvsarbetande i åldersgruppen 20–64 år har idag två av tre personer en lön ovanför taket i a-kassan de första 100 dagarna med arbetslöshetsersättning. Tre av fyra har en lön ovanför taket de följande 200 dagarna.⁶

Eftersom ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen inte är indexerad att följa med löneutvecklingen så kommer ersättningen att fortsätta urholkas över tid om inte politiska beslut tas om att höja ersättningen.

6 Källa Fasit-modellen.

1.2 Utvecklingen av de kollektivavtalade ersättningarna vid arbetslöshet

I kollektivavtalen finns det vanligtvis *omställningsersättning*. Det är en extra ersättning vid arbetslöshet som utbetalas via kollektivavtalens omställningsorganisationer och ges till dem som uppfyller vissa kvalifikationsvillkor. Kvalifikationsvillkoren varierar mellan olika kollektivavtal men vanligt är att man ska vara uppsagd till följd av arbetsbrist samt ha arbetat inom avtalsområdet ett visst antal år. Det är också vanligt att man ska ha fyllt 40 år för att kvalificera sig för omställningsersättningen. De kollektivavtal/omställningsavtal som belyses i den här rapporten är avtalen för privatanställda tjänstemän, privatanställda arbetare samt avtalet för anställda inom kommuner och regioner. De här tre avtalen är de absolut största kollektivavtalen på den svenska arbetsmarknaden och samtliga av dessa tre avtal innehåller kompletterande ersättning vid arbetslöshet. Avtalet för privatanställda tjänstemän omfattar cirka 950 000 arbetstagare, avtalet för privatanställda arbetare cirka 2 000 000 arbetstagare och avtalet för anställda inom kommuner och regioner cirka 1 100 000 arbetstagare.

Det är skillnad på hur mycket kollektivavtalen kompletterar den allmänna a-kassan. Omställningsavtalen för privatanställda tjänstemän samt anställda inom kommuner och regioner ger arbetstagaren som blir uppsagd till följd av arbetsbrist en viss procent av sin tidigare lön ersatt även över taket för ersättningen från a-kassan.⁷ Anställda inom kommuner och regioner får en högre kompletterande ersättning från kollektivavtalet än privatanställda tjänstemän, givet samma lönenivå. Den kollektivavtalade ersättningen till privatanställda arbetare utgörs inte av en procent av tidigare lön, utan av ett så kallat *engångsbelopp* som utbetalas under kort tid.

PRIVATANSTÄLLDA TJÄNSTEMÄN

Privatanställda tjänstemän som blir uppsagda omfattas av omställningsavtal via omställningsorganisationen TRR. Omställningsavtalen grundar sig på kollektivavtal mellan Svenskt Näringsliv och PTK. TRR hjälper till med omställning och lämnar ekonomisk ersättning, så kallad avgångsersättning AGE.

Sedan 2000-talets början har ersättningsnivån sänkts något fram till och med idag och ersättningsperioden har kortats. Det schablonbelopp som i början av 2000-talet utbetalades till dem med inkomster under taket i a-kassan har tagits bort. Sedan 2004 kan enbart personer med inkomster över taket i a-kassan få ersättning från TRR. Det har även införts ett tak på hur hög lön som kan ge avgångsersättning.

Kvalifikationsvillkoren

Villkoren för att kvalificera sig för avgångsersättningen har i stort sett varit desamma under hela 2000-talet. För att kunna få ersättning ska individen ha fyllt 40 år, vara uppsagd på grund av arbetsbrist och ha haft minst 5 års sammanhängande anställning i TRR-anknutet företag. Man

⁷ Enligt lag får inte ersättningen till arbetslösa överstiga 80 procent av den tidigare lönen de första 200 dagarna med arbetslöshetsersättning och inte överstiga 70 procent av den tidigare lönen dag 201–300. Kollektivavtalad arbetslöshetsersättning eller fackets inkomstförsäkring kan därför inte ge kompletterande ersättning som höjer ersättningen över de här lagstadgade nivåerna på lönedelar under taket i a-kassan. Om kollektivavtalen skulle ersätta arbetslösa över de lagstadgade nivåerna så skulle a-kassan minskas med motsvarande belopp. Över taket i a-kassan kan kollektivavtal och inkomstförsäkring komplettera för inkomstförlust upp till procentsatserna i a-kassan: 80 procent till och med dag 200, och 70 procent dag 201–300.

ska också vara anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. 2014 ändrades kvalifikationsvillkoret till att även de som lämnat företaget efter en överenskommelse kan få ersättning. Från och med 2019 kan även en individ som har blivit uppsagd på grund av personliga skäl i samband med sjukdom vara kvalificerad för avgångsersättning.

Ersättningens nivå

När 2000-talet inleddes var avgångsersättningen från TRR, tillsammans med ersättningen från a-kassan, 75 procent av individens tidigare inkomst. År 2001 sänktes nivån till 70 procent av tidigare inkomst. 2005 sänktes ersättningen till 50 procent från och med den sjunde ersättningsmånaden.

Fram till och med år 2003 fick de med inkomst under taket i a-kassan ett schablonbelopp (2500–3500 kronor) utbetalat men 2004 togs schablonbeloppet bort och enbart personer med inkomst över taket i a-kassan kan få ersättning från TRR.

Till och med år 2014 gav lönedelar över 20 prisbasbelopp per år, vilket motsvarar en månadslön på 77 500 kronor i 2019 års nivå, en avgångsersättning på 25 procent. År 2012 infördes ett tak på hur stor ersättning som kunde betalas ut. Åren 2012–2014 var taket 200 000 kronor i avgångsersättning per halvår. Sedan 2015 lämnas avgångsersättning endast för lönedelar under 1,4 inkomstbasbelopp/månad. Det betyder att avgångsersättning betalas ut på månadslön upp till 90 200 kronor år 2019.

Ersättningsperiodens längd

Sedan början av 2000-talet har ersättningstiden kortats. År 2000 kunde personer i åldern 40–49 år få ersättning i 18 månader, i åldern 50–59 år 24 månader, och de som var 60 år eller äldre kunde få ersättning i 30 månader. 2004 kortades ersättningsperioderna till 6 månader för personer 40–44 år, 12 månader för 45–54 år, 18 månader för 55–59 år, samt 24 månader för dem äldre än 60 år. Redan året därpå, år 2005, kortades ersättningsperioderna ytterligare för dem äldre än 55 år: från 18 till 12 månader för dem mellan 55 och 59 år, respektive från 24 till 18 månader för dem mellan 60 och 64 år.

2016 ändrades ersättningsperiodens längd till att uttryckas i dagar i stället för månader. Ersättningslängderna uttrycks sedan dess som max 130 dagar för personer i åldern 40–44 år, 260 dagar i åldern 45–59 år, respektive 390 dagar för personer äldre än 60 år. Eftersom TRR räknar med 21,67 ersättningsdagar i genomsnitt per kalendermånad innebär det nya sättet att räkna fram ersättningens längd i praktiken ingen skillnad mot tidigare när längden uttrycktes i månader.

PRIVATANSTÄLLDA ARBETARE

Privatanställda arbetare som är anställda inom Svenskt Näringslivs och LO:s avtalsområde omfattas av omställningsstöd och avgångsbidrag, AGB, via trygghetsfonden TSL.

Sedan början av 2000-talet har kvalifikationskraven stramats upp till att enbart omfatta dem som har fyllt 40 år och är uppsagda till följd av arbetsbrist. Ersättningens nivå är i stort sett densamma, idag som i början av 2000-talet, eftersom ersättningen har räknats upp kontinuerligt. Ersättningen har dock stramats upp något för dem yngre än 50 år eftersom ålderstillägget har försvunnit för dem. I inledningen av 2000-talet fanns det två ersättningar, varav den ena var en engångsersättning och den andra utbetalades som längst under 3 månader. År 2005 ersattes dessa båda ersättningar med en enda engångsersättning.

Kvalifikationsvillkoren

I inledningen av 2000-talet krävdes att arbetstagaren hade fyllt 33 år och blivit uppsagd till följd av arbetsbrist för att omfattas av den kollektivavtalade ersättningen. Det fanns två ersättningstyper: A-belopp och B-belopp.

För att kunna få den högsta ersättningen, det vill säga både A-belopp och B-belopp behövde den anställda ha fyllt 40 år och ha arbetat inom avtalsområdet under minst tre av de fem kalenderåren närmast före det år som arbetslösheten inträffade.

Anställda yngre än 40 år men som arbetat inom avtalsområdet under sju år kunde få A-beloppet. Ersättning kunde utbetalas både vid arbetsbrist och till anställda som haft tidsbegränsade anställningar i en bransch där tidsbegränsade anställningar var vanliga, som till exempel i byggbranschen, och inte fått en ny anställning i branschen inom sex månader.

Det gick också att få B-belopp vid hälsofall. Några av kvalificeringskraven för att kunna få B-beloppet vid hälsofall var att den uppsagde skulle ha fyllt 50 år och lämnat branschen efter inrådan av läkare.

April 2005 reformerades avtalet och blev en del av en omställningsförsäkring. Avgångsbidrag lämnas sedan dess bara vid uppsägning på grund av arbetsbrist. Och den anställda måste ha fyllt 40 år och varit anställd i minst 50 månader under de fem senaste åren vid ett AGB-anknutet företag för att vara kvalificerad för ersättningen. A- och B-beloppen byttes ut till ett avgångsbelopp. Rätten att få ersättning löper som längst till månaden innan personen fyller 65 år.

Ersättningens nivå

I 2000-talets inledning var A-beloppet 5 700 kronor + 300 kronor per levnadsår äldre än 40 år om den uppsagde var 41–54 år och + 400 kronor per levnadsår för dem i åldern 55–62 år. B-beloppet utbetalades enligt normer fastställda av AFA Försäkring, som högst 39 000 kronor för hela perioden. B-beloppet vid hälsofall utbetalades enligt normer fastställda av AFA Försäkring, högst 9 000 kronor för hela perioden.

April 2005 försvann A- och B-beloppen och det blev istället ett enda AGB-belopp. Ersättningsnivån blev 25 000 kronor plus ett tillägg på 1 000 kronor per levnadsår för åldern 50–60 år. Vid 60 års ålder uppnås maxbeloppet som är detsamma för alla som är 60–65 år gamla. Beloppet reducerades proportionellt vid deltidsarbete.

Därefter har ersättningsnivån och ålderstillägget höjts regelbundet.

År 2020 är ersättningsnivån 36 487 kronor för arbetstagare som blir uppsagda när de är 40–49 år. Därefter ökar ersättningen med 1 507 kronor per år från och med 50 års ålder fram till och med 60 års ålder då ersättningen är 53 064 kronor, vilket är den högsta ersättningen.

Ersättningsperiodens längd

A-beloppet var en engångsersättning, B-beloppet utbetalades under längst 3 månader. När avtalet reformerades 2005 blev A- och B-beloppet ett enda belopp och blev en engångsersättning.

KOMMUN- OCH REGIONANSTÄLLDA

I inledningen av 2000-talet och fram till och med 2011 gällde kollektivavtalet AGF-KL "Avgångsförmåner för anställda hos kommuner, landsting, församlingar m.fl." AGF-KL ersattes av KOM-KL "Omställningsavtal för arbetstagare hos kommunala arbetsgivare", som gäller sedan 2012. Avtalen har förändrats på flera sätt, framför allt har ersättningen blivit mer generös för de yngre, även om det fortfarande krävs minst fem års anställning för att omfattas av avtalet, och mindre generös för dem över 45 år med riktigt lång anställningstid.

Kvalifikationsvillkoren

AGF-KL, som gällde vid ingången av 2000-talet och fram till och med 2011, omfattade en anställd som hade blivit uppsagd på grund av arbetsbrist. Det fanns två olika slags avgångsförmåner, dels en engångsersättning och dels en periodisk ersättning.

Den anställde skulle ha fyllt 25 år, ha en tillsvidareanställning och ha minst 36 månaders anställning för att vara kvalificerad för den engångsersättning som fanns.

För den periodiska ersättning som fanns skulle den anställde ha fyllt 45 år för att vara kvalificerad. Dessutom krävdes vid 45 år en anställningstid på minst 210 månader (17,5 år). Kravet på anställningstid minskade med sex månader för varje år äldre den anställde blev fram till 60 års ålder. När den anställde var 60 år eller äldre krävdes en anställningstid på 120 månader (10 år).

Sedan 2012 gäller kollektivavtalet KOM-KL. Kvalifikationsvillkor för den kompletterande arbetslöshetsersättningen är minst fem års sammanhängande anställning. Dessutom måste ersättning från arbetslöshetsförsäkringen eller aktivitetsstöd från Försäkringskassan utbetalas.

Ersättningens nivå

Fram till och med 2011:

Engångsersättning:

De med kortare anställningstid fick en engångsersättning vars storlek baserades på antalet anställningsår och som högst kunde motsvara sex månadslöner för den arbetstagaren:

Engångsersättningen = Månadslönen multiplicerad med en tredjedel av antalet hela anställningsår inom sektorn. Beloppet fick högst uppgå till sex månadslöner. Exempel: En månadslön på 20 000 kronor och fem års anställning gav en engångsersättning på 33 300 kronor. Engångsersättningen kunde i det här fallet högst bli 120 000 kronor men det hade krävt minst 18 års anställning för att komma upp i maxersättningen.

De som hade arbetat länge inom kommun- och landstingssektorn kunde välja mellan engångsersättning och periodisk ersättning. Den periodiska ersättningen utbetalades så länge som arbetstagaren stod till arbetsmarknadens förfogande, dock längst till 65 års ålder.

Periodisk ersättning:

Ersättning utbetalades för inkomstbortfall över taket i a-kassan med samma procentsatser som gällde för den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. När ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen upphörde fortsatte den periodiska ersättningen att utbetalas, då på en nivå som motsvarade den ersättning som skulle ha lämnats enligt tjänstepensionsavtalet om arbetstagaren vid anställningens upphörande skulle ha uppnått pensionsåldern (cirka 70 procent av lönen). För dem som hade mer än fem år kvar till pensionen eller kortare anställningstid än 20 år minskades ersättningen med 10 procentenheter.

Från och med 2012:

Kompletterande omställningsersättning lämnas med lika stor procentsats över taket som arbetslöshetsförsäkringen lämnar under taket. Det finns även en särskild ersättning för äldre arbetstagare som kan lämnas från 61 års ålder om den uppsagde varit anställd i minst 10 år. Den särskilda ersättningen för äldre kan lämnas fram till 65 års ålder.

Ersättningsperiodens längd

Fram till och med 2011: Engångsbeloppet utbetalades vid ett tillfälle. Den periodiska ersättningen utbetalades fram till och med 65-års ålder.

Från och med 2012: 300 dagar.

1.3 Fackförbundens ersättningar vid arbetslöshet

Utöver ersättning från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och avtalsförsäkringarna inkluderar fler och fler fackförbund en inkomstförsäkring som ger ersättning vid arbetslöshet i medlemsavgiften. Försäkringen ger tillsammans med a-kassa och eventuell avtalsförsäkring 80 procent av den inkomst som ligger till grund för ersättning i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. Inkomstförsäkringarna har oftast tak för hur hög lön som ersätts och hur många dagar som ersättning utbetalas. Utöver inkomstförsäkringen som ingår i fackförbundens medlemskap går det ofta att mot en avgift teckna en frivillig inkomstförsäkring eller en tilläggsförsäkring för att försäkra en högre inkomst eller en längre tidsperiod.

I början av 2000-talet började fackförbund erbjuda sina medlemmar att teckna individuella inkomstbortfallsförsäkringar vid arbetslöshet. I samband med krisen 2008–2009 då risken för arbetslöshet ökade, infördes denna form av försäkring knuten till medlemskap i fackförbund allt mer. Idag är det ännu fler fackförbund som har infört inkomstförsäkring.

Över tid har i en del fall inkomsttaken höjts, kvalifikationstiden förkortats och högsta ålder för ersättning höjts.

Fackförbundens
ersättningar

I dag ingår det vanligtvis en inkomstförsäkring i det fackliga medlemskapet. 87 procent av LO-förbundens cirka 1,25 miljoner yrkesverksamma medlemmar omfattas av en inkomstförsäkring. För TCO gäller att 97 procent av knappt 1,1 miljon yrkesverksamma omfattas. Av Saco:s drygt 500 000 yrkesverksamma medlemmar omfattas ungefär 95 procent.

TABELL 1. Villkor för inkomstförsäkring i olika fackförbund

Förbund	Inkomsttak	Ersättnings-dagar	Kvalifikationstid (medlemskap)	Högsta ålder för ersättning
Kommunal	35 000	100	12 mån	64
Handels	Inget tak	100	12 mån	64
Transport	Inget tak	100	12 mån	64
GS	35 000	200	12 mån	64
Livs	Inget tak	200	12 mån	64
Elektrikerna	Inget tak	100	12 mån	64
Seko	Inget tak	100	12 mån	64
Unionen	60 000	150	12 mån	64
Lärarförbundet	60 000	200	12 mån	64
Vision	100 000	180	12 mån	64
Vårdförbundet	60 000	200	12 mån	64
Fackförbundet ST	80 000	150	12 mån	64
Finansförbundet	80 000	120	12 mån	64
Journalistförbundet	60 000	100	12 mån	64
Forena	60 000	120	12 mån	64
IF Metall	50 000	100	12 mån	64
SLF	60 000	150	12 mån	64
Sveriges ingenjörer	100 000	150	12 mån	64
Lärarnas Riksförbund	60 000	200	12 mån	64
Akavia	80 000	120	12 mån	64
Akademikerförbundet SSR	100 000	140	18 mån	64
Läkarförbundet	100 000	120	12 mån	64
Naturvetarna	100 000	150	12 mån	64
DIK (kultur och kom)	100 000	120	12 mån	64
SULF (univ.lärare,forskn)	80 000	150	12 mån	64
SRAT (hälsa, förvaltning)	100 000	150	12 mån	64
Fysioterapeuterna	50 000	120	12 mån	64
Sveriges arkitekter	100 000	120	12 mån	64
FSA (Arbetssterapeuter)	50 000	120	12 mån	64
Psykologförbundet	50 000	120	12 mån	64
Farmaceutförbundet	80 000	120	12 mån	64
Skolledarförbundet	100 000	150	12 mån	64
Kyrkans akademikerförbund	Inget tak	200	12 mån	64
Trafik och järnväg	100 000	150	12 mån	64
Ledarna	80 000	150	12 mån	64

Källa: Fackförbunden. Sammanställning TCO.

Villkoren för inkomstförsäkringen skiljer sig åt mellan förbunden. Skillnaderna rör i huvudsak maximalt antal ersättningsdagar, tak för försäkrad inkomst samt kvalifikationstid. Maximalt antal ersättningsdagar varierar mellan 100 och 200 dagar och taket för försäkrad inkomst är mellan 35 000 kronor och uppåt till helt taklöst. I de flesta fall krävs ett medlemskap i fackförbundet i tolv månader men något förbund kräver 18 månader. Utöver det krävs att man ska vara kvalificerad för att få ersättning från a-kassa. Antalet dagar utgår från ersättningsdagar i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. En ersättningsperiod på 100 dagar motsvarar därför lite drygt 4,5 månader. Några förbund erbjuder även möjligheten att teckna en tilläggsförsäkring som ger ett förlängt skydd eller försäkrar en högre månadsinkomst.

Ambitionen att varaktigt erbjuda denna typ av försäkring kan skilja sig åt mellan förbunden. Avtalen för inkomstförsäkringen är i vissa medlemsförbund tecknade för en begränsad tidsperiod vilket gör det viktigt att fortlöpande hålla sig uppdaterad om vad som gäller angående försäkringen. IF Metalls inkomstförsäkring tillkom så sent som i juli 2019.

2. Ersättning vid arbetslöshet år 2000 jämfört med idag

Det här avsnittet jämför arbetslöshetsersättningen från det allmänna, kollektivavtalen och fackförbundens inkomstförsäkringar år 2000 med år 2019. För att tydligt visa hur individens olika ersättningar vid arbetslöshet har förändrats de senaste 20 åren, illustreras ersättningarna i diagram med hjälp av två lönenivåer. De lönenivåer som används i illustrationerna är medianlönen och den 75:e percentilens lön.

Medianlönen är den lön där precis lika många av de förvärvsarbetande som arbetar heltid har en högre lön som en lägre lön. Den 75:e percentilens lön är den lön där 75 procent av samtliga förvärvsarbetande som arbetar heltid har en lägre lön. Den 75:e percentilens lön används för att exemplifiera en högre lönenivå. Kollektivavtalets kompletterande ersättningar och fackets inkomstförsäkringar ersätter framför allt inkomstbortfall för lön över taket i a-kassan (vid en lön på 25 000 kronor slår man i taket i a-kassan år 2019).

2.1 Ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen

Tabell 2 sammanfattar ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen år 2000 respektive år 2019.

År 2000 var ersättningsnivån 80 procent av lönen men max 580 kronor per ersättningsdag. Det maximala antalet ersättningsdagar var 300 förutom för dem äldre än 54 år som kunde få upp till 450 ersättningsdagar.

År 2019 är ersättningsnivån 80 procent i 100 dagar, max 910 kronor per ersättningsdag, för att därefter bli 70 procent, max 760 kronor per ersättningsdag, resterande ersättningsperiod. Det maximala antalet ersättningsdagar är 300 förutom för dem med barn under 18 år som kan få upp till 450 ersättningsdagar.

TABELL 2 Den allmänna arbetslöshetsförsäkringens ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019

	2000	2019
Nivå	80 %, max 580 kr per arbetslöshetsdag	80 % dag 1–200, 70 % dag 201–300. Max 910 kr per dag de första 100 dagarna i arbetslöshet, max 760 kronor dag 101–300.
Längd	300 dagar. 450 dagar för dem äldre än 54 år.	300 dagar. 450 dagar för dem med barn under 18 år.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Arbetsförmedlingen.

Sedan år 2000 har ersättningen vid arbetslöshet främst förändrats så att ersättningen numera trappas av efter 100 dagar, jämfört med år 2000 när ersättningen var lika hög under hela ersättningsperioden. En ytterligare förändring är att det tidigare var de över 54 år som kunde få förlängd arbetslöshetsersättning upp till 450 dagar medan det nu istället är de med barn under 18 år som har den möjligheten.

2.2 Kollektivavtalets kompletterande ersättningar

Avsnittet sammanfattar regelverken för de kompletterande kollektivavtalade ersättningarna för privatanställda tjänstemän, privatanställda arbetare och anställda inom kommuner och landsting/regioner år 2000 respektive 2019 i tabeller.

Kollektivavtal

Privatanställda tjänstemän

Regelverken för omställningsavtalet för privatanställda tjänstemän avseende ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019 sammanfattas i **tabell 3**.

TABELL 3 Kollektivavtalets ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019. Omställningsersättning enligt avtalet för privatanställda tjänstemän, TRR.

	2000	2019
Nivå	75 % av individens tidigare inkomst (tillsammans med ersättningen från a-kassan). Schablonbelopp (2 500–3 500 kr) för dem med lön under taket i a-kassan. 25 procent på lönedelar större än 20 prisbasbelopp.	70 % av individens tidigare inkomst (tillsammans med ersättningen från a-kassan) de första 130 dagarna, därefter 50 %. Ersättningstak på 1,4 inkomstbasbelopp/månad.
Längd	18 månader om 40–49 år 24 månader om 50–59 år 30 månader om 60–64 år	130 dagar om 40–44 år 260 dagar om 45–59 år 390 dagar om 60–64 år

Källa: Inspektionen för socialförsäkringen och TRR. Sammanställning TCO.

Jämfört med år 2000 är den totala ersättningen från a-kassan och kollektivavtalet lägre idag, och den kollektivavtalade ersättningen utbetalas dessutom under en kortare tid idag än år 2000. År 2000 ersatte kollektivavtalet tillsammans med a-kassan 75 procent av den tidigare lönen, jämfört med 70 procent de första 130 dagarna och därefter 50 procent idag. Det fanns dessutom ett schablonbelopp som utgick till dem med lön under taket i a-kassan som är borttaget idag. Utöver det har ersättningsperioden kortats med 6–12 månader, och det har tillkommit ett tak för hur höga lönedelar som ersätts.

Privatanställda arbetare

Tabell 4 sammanfattar regelverken för kollektivavtalets ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019 för privatanställda arbetare. Ersättningen till privatanställda arbetare utbetalas som ett engångsbelopp eller under en kortare tid.

TABELL 4 Kollektivavtalets ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019. Omställningsersättning enligt avtalet för privatanställda arbetare, TSL.

	2000	2019
Nivå	Engångsersättning A-belopp och/eller B-belopp (B-beloppet utbetalades som längst under tre månader). För att få A-belopp + B-belopp krävdes att ha fyllt 40 år samt ha arbetat inom avtalsområdet minst tre av de senaste fem åren. Yngre än 40 år kunde få A-beloppet om de hade arbetat inom sektorn i sju år. A-beloppet var 5 700 kronor + 300 kronor för varje år äldre än 40 år den anställda var, + 400 kronor för varje år äldre än 54 år en anställd i åldern 55–62 år var. B-Beloppet utbetalades enligt normer fastställda av AFA Försäkring, max 27 000 kronor för hela perioden. Den som fyllt 60 år vid uppsägningen kunde få max 39 000 kronor.	Engångsersättning som utbetalas till anställd som har fyllt 40 år. Ersättningsnivån är 35 736 kronor plus 1 476 kronor per år äldre än 49 år den anställda är, till och med 60 års ålder. Den som blir uppsagd i åldern 60–64 år får 51 972 kronor.
Längd	Engångsersättning. (B-beloppet utbetalades som längst under tre månader.)	Engångsersättning

Källa: Inspektionen för socialförsäkringen och TSL. Sammanställning TCO.

År 2000 kunde en anställd som blev av med jobbet och var kvalificerad för både A-beloppet och B-beloppet få A-beloppets 5 700 kronor plus eventuellt ålderstillägg i A-beloppet plus B-beloppet som utbetalades enligt normer fastställda av AFA, högst 27 000 kronor för hela perioden.

2019 har A- och B-beloppen ersatts med ett enda belopp som utbetalas från och med 40 års ålder med ålderstillägg från och med 50 års ålder.

Kommun- och regionanställda

Regelverken för omställningsavtalen för anställda inom kommuner och regioner avseende ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019 sammanfattas i **tabell 5**.

TABELL 5 Kollektivavtalets ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019. Omställningsersättning enligt avtalen för anställda inom kommuner och regioner, AGF-KL respektive KOM-KL.

	2000	2019
Nivå	Engångsersättning = månadslönen multiplicerat med 1/3 av antalet hela anställningsår inom sektorn. Beloppet får max uppgå till sex månadslöner. Gäller anställda 25 år eller äldre, minst tre års anställningstid. Periodisk ersättning utbetalades med samma procentsatser som ersättningen från a-kassan även på löner över taket i a-kassan. Det vill säga 80 procent i 300 dagar. När ersättningen från a-kassan upphörde fortsatte den kollektivavtalade ersättningen utbetalas. Då på en nivå som motsvarade den ersättning som skulle ha lämnats enligt tjänstepensionsavtalet om arbetstagaren vid anställningens upphörande skulle ha uppnått pensionsåldern (cirka 70 procent av lönen). För dem som hade mer än fem år kvar till pensionen minskade ersättningen med tio procentenheter. Gäller anställda 45 år eller äldre.	Ersättning lämnas med samma procentsats över taket som arbetslöshetsförsäkringen lämnar under taket, det vill säga 80 procent av hela lönen i 200 dagar, därefter 70 procent. Omfattar samtliga som har haft en sammanhängande anställning under minst fem år varav de fyra senaste åren ska ha varit tillsvidare.
Längd	Engångsersättningen betalades ut vid ett tillfälle. Den periodiska ersättningen betalades ut fram till 65-årsdagen.	300 dagar

Källa: Inspektionen för socialförsäkringen, KAP-KL och KOM-KL. Sammanställning TCO.

År 2000 kunde anställda under 45 år som varit anställda minst tre år före uppsägningen få en engångsersättning motsvarande som högst sex månadslöner utbetalad. Äldre än 45 år fick en ersättning som motsvarade ersättningen från a-kassan utbetalad även på lönen över taket i a-kassan, så länge som ersättning från a-kassan utbetalades, det vill säga 80 procent av tidigare lön som längst i 300 dagar. Därefter fortsatte den kollektivavtalade ersättningen att utbetalas på ungefär 70 procent av lönen för dem med fem år eller mindre kvar till pensionen, och på ungefär 60 procent av lönen för dem med längre tid kvar till pensionen.

Idag ska den anställde ha haft en sammanhängande anställning under minst fem år varav de fyra senaste åren ska ha varit tillsvidare. Ersättning lämnas med samma procentsats över taket som a-kassan lämnar under taket, det vill säga 80 procent av hela lönen i 200 dagar och därefter 80 procent dag 201–300. Därefter ingen ersättning.

För dem över 45 år har ersättningen stramats upp idag jämfört med år 2000.

2.3 Fackförbundens inkomstförsäkringar

Tabell 6 sammanfattar de inkomstförsäkringar som ingår i fackförbundens medlemsavgifter och hur många dagar individen får ersättning, år 2000 respektive år 2019.

TABELL 6 De fackliga inkomstförsäkringarnas ersättningsnivå och längd år 2000 respektive år 2019

	2000	2019
Nivå	–	80 % av tidigare lön upp till tak på 35 000–100 000 kronor i tidigare lön. Några fackförbund har inget tak.
Längd	–	100–200 dagar

Källa: Fackförbunden.

År 2000 fanns det ännu inga inkomstförsäkringar som ingick i fackförbundens medlemskap. Inkomstförsäkringarna började erbjudas i början av 2000-talet. Idag ingår inkomstförsäkring i de flesta fackförbunds medlemskap. Tillsammans med ersättningen från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och eventuella kollektivavtalade ersättningar ger fackets inkomstförsäkring 80 procent av tidigare lön, oftast upp till ett lönetak mellan 35 000 och 100 000 kronor i månaden, och i ett visst antal dagar som längst, vanligtvis 100–200 dagar.

2.4 Illustrerande diagram över arbetslöshetsersättningarna år 2000 respektive år 2019

Det här avsnittet visar med hjälp av diagram hur ersättningarna vid arbetslöshet från den allmänna a-kassan, kollektivavtalet och fackets inkomstförsäkring såg ut, både var för sig och tillsammans, år 2000 respektive år 2019 för en anställd kvalificerad för omställningsersättning. Två löner, medianlön respektive 75:e percentilens lön används för att illustrera ersättningarna i de olika regelverken de två åren.

PRIVATANSTÄLLDA TJÄNSTEMÄN

Diagram 3–7 visar på olika sätt de ersättningar som en privatanställd tjänsteman som kvalificerar sig för den allmänna a-kassan, kollektivavtalets omställningsersättning och fackets inkomstförsäkring kunde få, år 2000 respektive år 2019.

Diagram 3 till 5 visar ersättningens nivå och längd upp till a-kassans maxlängd 2019 på 300 dagar, för olika åldrar år 2000 respektive år 2019. De lönenivåer som används för att illustrera ersättningen de olika åren är dels medianlönen och dels den 75:e percentilens lön. År 2000 var medianlönen 17 700 kronor och den 75:e percentilens lön 21 700 kronor. Medianlönen idag är 30 900 kronor och 75:e percentilens lön 38 000 kronor.⁸ 75:e percentilens lön används för att illustrera hur kollektivavtalet täcker upp relativt mer vid högre löner.

⁸ Lönerna år 2018, som är de senaste årslöneuppgifterna som SCB har, används som dagens löner.

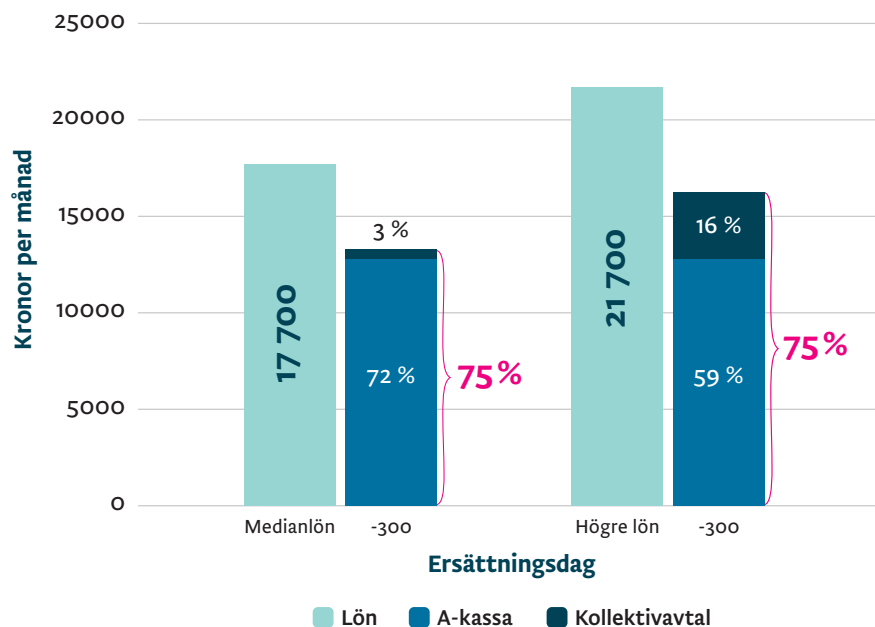
Privatanställda tjänstemän år 2000

Diagram 3 visar hur ersättningen från det allmänna och kollektivavtalet såg ut för privatanställda tjänstemän år 2000 de 300 första dagarna i arbetslöshet. Då var ersättningen från kollektivavtalet tillsammans med a-kassan 75 procent av individens tidigare lön för dem som var kvalificerade för avgångsersättning AGE. Man behövde ha fyllt 40 år för att vara kvalificerad för omställningsersättning. Samtliga kvalificerade fick ersättning i minst 18 månader, vilket motsvarar 390 dagar. Äldre än 49 år kunde få ersättning ännu längre.

DIAGRAM 3

Privatanställda tjänstemän, 40–64 år. År 2000. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kollektivavtalet vid en tidigare månadslön på 17 700 kronor respektive 21 700 kronor.

Ersättning de första 300 dagarna i arbetslöshet.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månad ersättningar för att underlätta jämförelse. År 2000 var medianlönen 17 700 kronor, 75:e percentilens lön var 21 700 kronor.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, TRR och SCB. Beräkningar TCO.

Som **diagram 3** visar täckte ersättningen år 2000 från det allmänna 72 procent av individens inkomstbortfall vid arbetslöshet men enbart 59 procent av inkomstbortfallet för den som hade en högre lön, 75:e percentilens lön. Ersättningen från kollektivavtalet, i det här fallet kollektivavtalet för privatanställda tjänstemän och omställningsersättning via TRR, täckte upp så att individens totala ersättning blev 75 procent av tidigare lön, vilket innebar att kollektivavtalet täckte upp med 3 procent vid en medianlön och med 16 procent vid en 75:e percentilens lön. Fackförbundens inkomstförsäkringar började erbjudas i början av 2000-talet, därför finns inte den ersättningen med i diagrammet för år 2000.

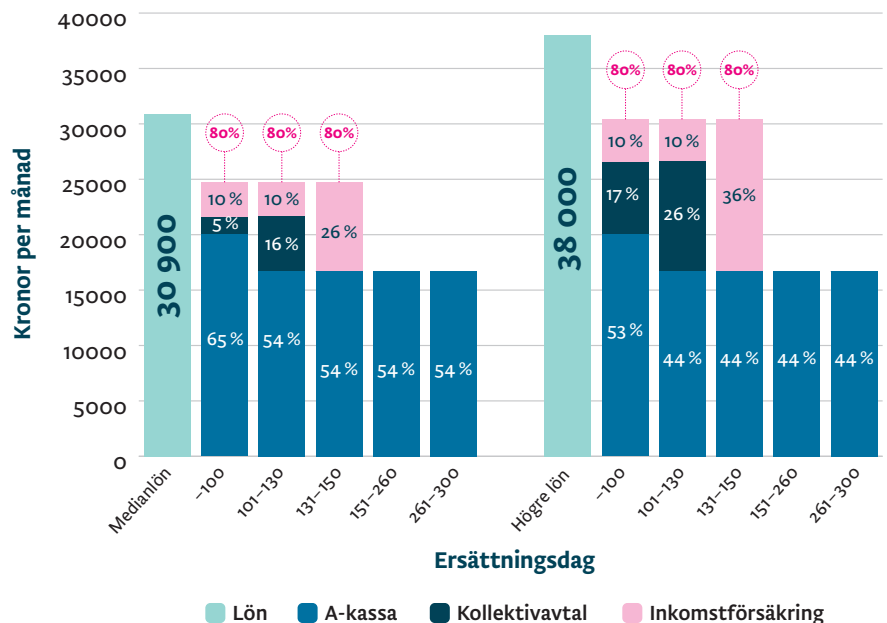
Privatanställda tjänstemän år 2019

Diagram 4 visar ersättningen år 2019 från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen, avtalsersättningen för privatanställda tjänstemän i åldern 40–44 år samt ersättningen från fackförbundets inkomstförsäkring, här Unionen, vid tidigare månadslön på medianlönen 30 900 kronor respektive 75:e percentilens lön 38 000 kronor. Redan vid medianlönen ger ersättningen från a-kassan betydligt mindre än 80 procent av lönen. Det är taket i a-kassan på 910 kronor per ersättningsdag de första 100 dagarna i arbetslöshet som begränsar ersättningen redan vid medianinkomster. De första 100 dagarna i arbetslöshet får en privatanställd tjänsteman med medianlön 65 procent av tidigare lön, 20 000 kronor, i ersättning från a-kassan och 5 procent från kollektivavtalet. Fackförbundets inkomstförsäkring täcker upp med 10 procent av den tidigare lönen.

”Redan vid medianlönen ger ersättningen från a-kassan betydligt mindre än 80 procent av lönen.

DIAGRAM 4

Lön, allmän arbetslöshetsförsäkring, avtalsförsäkring och inkomstförsäkring för privatanställda tjänstemän, 40–44 år, kvalificerade för avtalsförsäkring, AGE, samt har inkomstförsäkring via fackförbund, här exemplifierat med Unionen. Tidigare månadslön på 30 900 kronor respektive 38 000 kronor. År 2019.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Månadslönerna 30 900 kronor respektive 38 000 kronor är 2018 års medianlön respektive lön i 75:e percentilen, vilket är de senast publicerade från SCB.

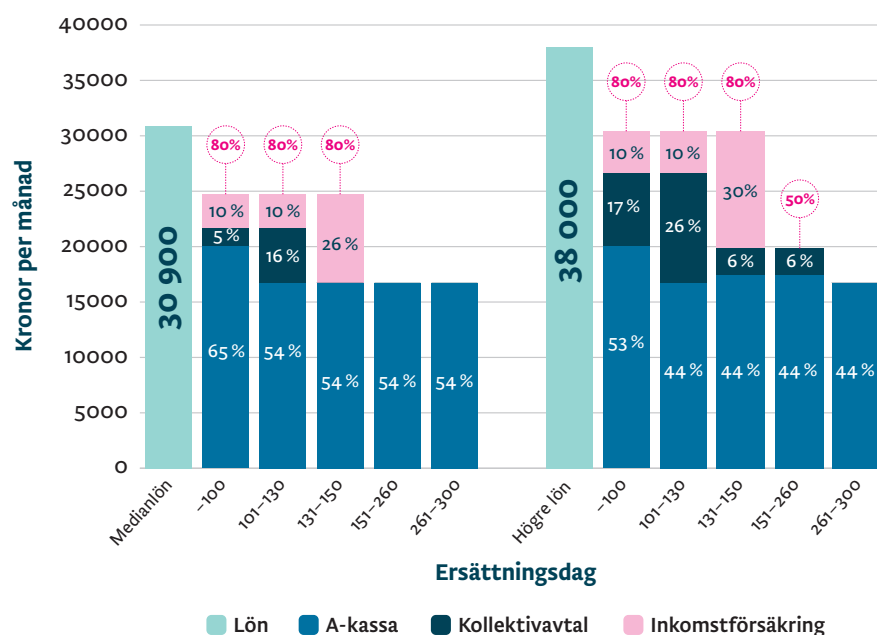
Källa: Arbetsförmedlingen, TRR, Unionen och SCB. Beräkningar TCO.

Arbetslöshetsdag 101-130 får individen 54 procent, 16 700 kronor, av sin tidigare lön i ersättning från det allmänna, 16 procent från kollektivavtalet och 10 procent från inkomstförsäkringen. Dag 130-150 får individen ersättning från det allmänna på 54 procent av tidigare lön och fackets inkomstförsäkring täcker upp med 26 procent. Efter dag 130 får individen enbart ersättning från det allmänna. Ersättningen är då 54 procent av den tidigare lönen.

Individen med 75:e percentilens lön, får 53 procent av tidigare månadslön i ersättning från det allmänna, 17 procent från kollektivavtalet och 10 procent från fackets inkomstförsäkring de första 100 arbetslöshetsdagarna. Dag 101-130 får individen 44 procent från det allmänna, 26 procent från kollektivavtalet och 10 procent från fackets inkomstförsäkring. Efter dag 130 får individen ersättningen från det allmänna på 44 procent av tidigare lön, och fackets inkomstförsäkring täcker upp med 36 procent till och med dag 150. Efter dag 150 får individen enbart ersättningen från det allmänna på 44 procent av tidigare lön.

DIAGRAM 5

Lön, allmän arbetslöshetsförsäkring, avtalsförsäkring och inkomstförsäkring för privatanställda tjänstemän, 45-59 år, kvalificerade för avtalsförsäkring, AGE, samt har inkomstförsäkring via fackförbund, här exemplifierat med Unionen. Tidigare månadslön på 30 900 kronor respektive 38 000 kronor. År 2019.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Månadslönerna 30 900 kronor respektive 38 000 kronor är 2018 års medianlön respektive lön i 75:e percentilen, vilket är de senast publicerade från SCB.

Källa: Arbetsförmedlingen, TRR, Unionen och SCB. Beräkningar TCO.

Diagram 5 visar ersättningen år 2019 från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och avtalsersättningen för privatanställda tjänstemän i åldern 45–59 år vid tidigare månadslön på 30 900 kronor respektive 38 000 kronor.

Diagram 5 ser liknande ut som **diagram 4** som visade ersättningen för dem i åldern 40–44 år men visar att kollektivavtalet kompletterar ersättningen från det allmänna även arbetslöshetsdag 131–260 så att den arbetslöse får 50 procent av sin tidigare bruttolön i ersättning dag 131–260, vilket motsvarar arbetslöshetsmånad 7–12.

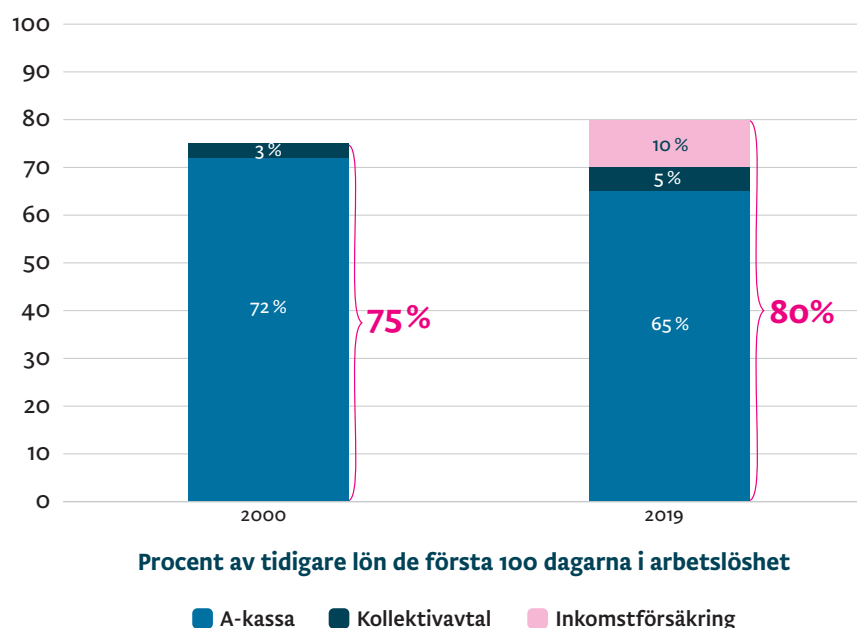
Taket i a-kassan är 760 kronor per arbetslöshetsdag dag 101–300 vilket motsvarar en a-kasseersättning på 16 720 kronor i månaden. Eftersom kollektivavtalet ersätter tidigare lön med 50 procent efter dag 130 så krävs det en månadslön på 33 400 kronor för att det ska bli någon kompensation från kollektivavtalet. Individen med en medianlön når inte upp till den månadsinkomsten och får därför ingen kompensation från kollektivavtalet från dag 131. Individen med månadslön på 38 000 kronor får dock bara 44 procent från det allmänna, och därför en kompensation från kollektivavtalet på ytterligare 6 procent upp till 50 procent i total kompensation. Fackförbundets inkomstförsäkring kompenserar dem i åldern 45–59 år likadant som dem i åldersgruppen 40–44 år förutom dag 131–150 där kollektivavtalet kompenserar dem i åldern 45–59 år upp till totalt 50 procent av tidigare lön. Fackets inkomstförsäkring kompenserar därför med 30 procent för denna åldersgrupp dag 131–150.

Åldersgruppen 59–64 år får ersättning som ovan illustrerat i **diagram 5**, men kollektivavtalet ger kompletterande ersättning motsvarande 50 procent av den tidigare lönen i ytterligare 130 dagar, det vill säga till och med dag 390.

Diagram 6 och 7 visar hur ersättningen från det allmänna, kollektivavtalet samt fackförbund har förändrats från år 2000 jämfört med idag genom att ersättningarna vid medianlön respektive 75:e percentilens lön jämförs mellan för år 2000 och 2019 i samma diagram. Individen som blir arbetslös antas vara 40 år gammal.

DIAGRAM 6

Privatanställd tjänsteman, 40 år, kvalificerad för avtalsförsäkring AGE och medlem i fackförbund, här exemplifierat med Unionen. År 2000 respektive år 2019. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, kollektivavtalet och fackets inkomstförsäkring vid en tidigare månadslön som motsvarar medianlönen.

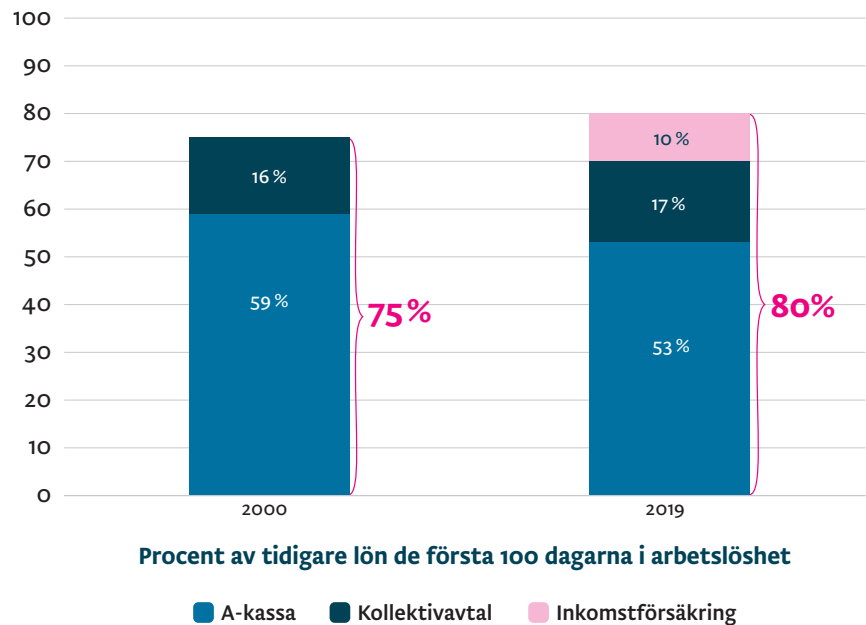
Ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Medianlönen år 2000 var 17 700 kronor. Medianlönen år 2018 30 900 kronor.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen och TRR. Beräkningar TCO.

Som **diagram 6** visar fick en individ med medianlön 75 procent i ersättning vid arbetslöshet år 2000. Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersatte 72 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 3 procent. Idag ersätts en individ med 80 procent av tidigare lön, varav den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersätter 65 procent, kollektivavtalet 5 procent och fackets inkomstförsäkring 10 procent.

DIAGRAM 7

Privatanställd tjänsteman, 40 år, kvalificerad för avtalsförsäkring AGE och medlem i fackförbund, här exemplifierat med Unionen. År 2000 respektive år 2019. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, kollektivavtalet och fackets inkomstförsäkring vid en tidigare månadslön som motsvarar 75:e percentilen.

! Sedan år 2000 har individens ersättning vid arbetslöshet förskjutits från det allmänna till att det istället är kollektivavtalet och fackförbundens inkomstförsäkringar som ger individen inkomsttrygghet.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Lönen 75:e percentilen är den lön där 75 procent av arbetstagarna har en lägre lön. Den lönen var 21 700 kronor år 2000 och 38 000 kronor år 2018.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen och TRR. Beräkningar TCO.

Diagram 7 visar ersättningen vid arbetslöshet för en individ med högre lön, 75:e percentilens lön, år 2000 jämfört med idag. År 2000 fick individen 75 procent i ersättning vid arbetslöshet. Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersatte 59 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 16 procent. Idag ersätts en individ med 80 procent av tidigare lön, varav den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersätter 53 procent, kollektivavtalet 17 procent och fackets inkomstförsäkring 10 procent.

KOMMUN- OCH REGIONANSTÄLLDA

Diagram 8-12 visar på olika sätt de ersättningar en anställd inom kommuner och regioner kvalificerad för allmän a-kassa och kollektivavtalets omställningsersättning kunde få år 2000 respektive år 2019.

Diagram 8 till 10 visar ersättningens nivå och längd upp till a-kassans maxlängd 2019 på 300 dagar, för olika åldrar år 2000 respektive år 2019. De lönenivåer som används för att illustrera ersättningen de olika åren är dels medianlönen och dels den 75:e percentilens lön. Den 75:e percentilens lönenivå där 75 procent av alla heltidslöner är lägre. År 2000 var medianlönen 17 700 kronor och den 75:e percentilens lön 21 700 kronor. År 2018, som är de senaste uppgifterna som SCB har, får illustrera dagens situation. Medianlönen är då 30 900 kronor och 75:e percentilens lön 38 000 kronor. 75:e percentilens lön används för att illustrera hur kollektivavtalet täcker upp relativt mer vid högre löner.

Anställda inom kommuner och regioner år 2000

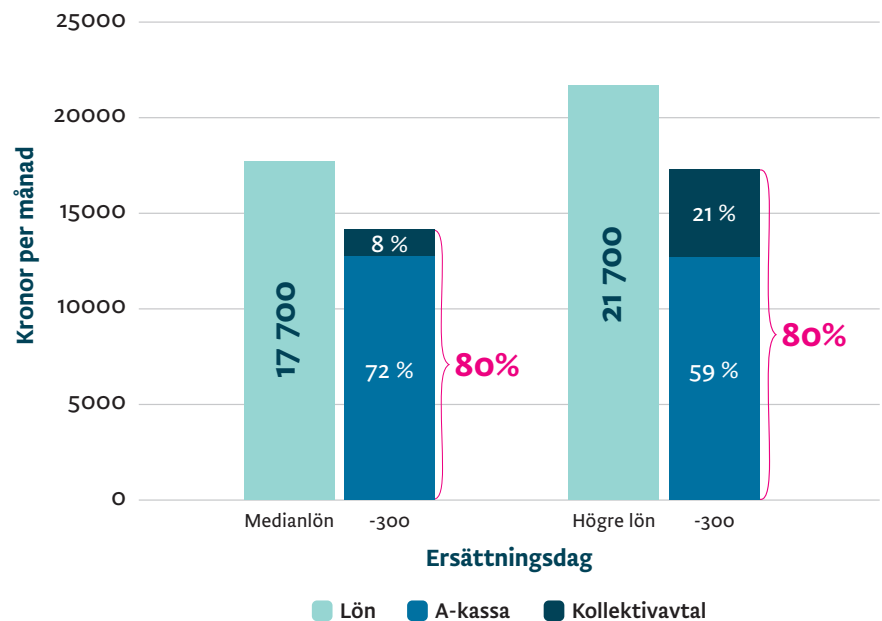
Diagram 8 och 9 visar hur ersättningen från det allmänna och kollektivavtalet såg ut för anställda inom kommuner och regioner år 2000 för 45 år och äldre respektive 25 år och äldre de 300 första dagarna i arbetslöshet. De 45 år eller äldre som uppfyllde kvalifikationskraven kunde få en kollektivavtalad periodisk ersättning⁹ som illustreras i **diagram 8**. De 25 år eller äldre som inte uppfyllde kvalifikationskraven för den periodiska ersättningen kunde få en kollektivavtalad engångsersättning¹⁰ utbetalad.

⁹ Kravet för att få den periodiska ersättning som figuren visar var att man skulle vara 45 år eller äldre och ha arbetat inom sektorn minst 17,5 år. Kravet på anställningstid minskade med 6 månader för varje år äldre än 45 år den anställde var, fram till 60 års ålder.

¹⁰ Kravet för att få den engångsersättning som figuren visar var att man skulle vara 25 år eller äldre och ha arbetat inom sektorn minst 3 år.

DIAGRAM 8

Anställda inom kommuner och regioner 45 år eller äldre. År 2000. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kollektivavtalet vid en tidigare månadslön på 17 700 kronor respektive 21 700. Ersättning de första 300 dagarna i arbetslöshet.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. År 2000 var medianlönen 17 700 kronor, 75:e percentilens lön var 21 700 kronor.

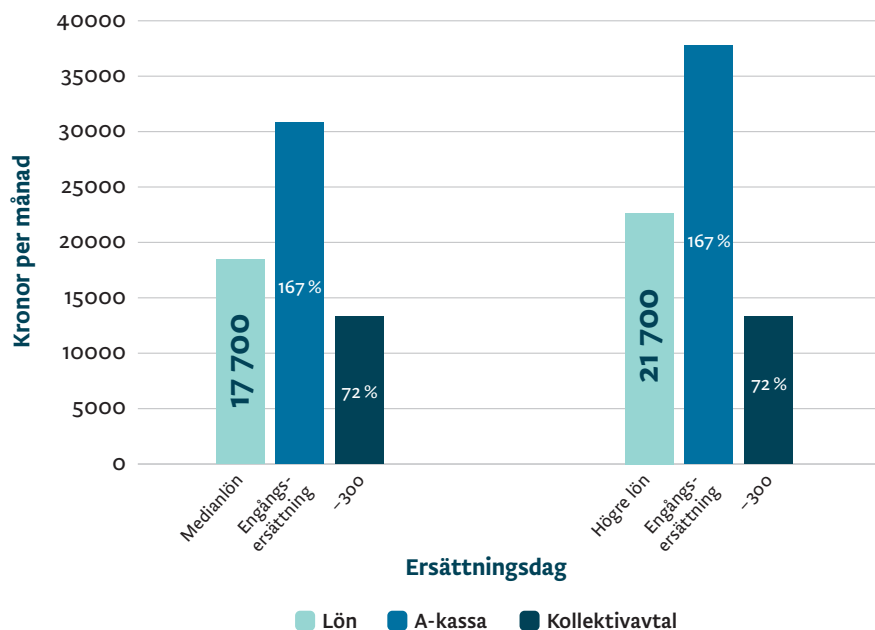
Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, AGF-KL och SCB. Beräkningar TCO.

Diagram 8 visar att ersättningen från kollektivavtalet, för anställda 45 år eller äldre som uppfyllde kvalifikationskraven för kollektivavtalad ersättning, täckte upp så att individens totala ersättning blev 80 procent av tidigare lön, vilket innebär att kollektivavtalet täckte upp med 8 procent vid en medianlön och med 21 procent vid en 75:e percentilens lön.

För de 45 år eller äldre som omfattades av den periodiska ersättningen från kollektivavtalet, var den kollektivavtalade ersättningen tillsammans med ersättningen från a-kassan 80 procent av individens tidigare lön även ovanför taket i a-kassan i 300 dagar. Den kollektivavtalade ersättningen kunde fortsätta betalas ut efter 300 dagar när a-kassan upphörde, fast på en lägre nivå, ända fram till 65-årsdagen.

DIAGRAM 9

Anställda inom kommuner och regioner 25 år eller äldre. Som uppfyller kraven för kollektivavtalad engångsersättning men inte periodisk ersättning. År 2000. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kollektivavtalet vid en tidigare månadslön på 17 700 kronor respektive 21 700. Ersättning de första 300 dagarna i arbetslöshet. Engångsersättningen utbetalas vid ett tillfälle och är angiven i procent av tidigare lön.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Engångsersättningen = månadslönen * 1/3 * antalet hela anställningsår inom sektorn. Beloppet får max uppgå till 6 månadslöner. I den här beräkningen antas 5 års anställning. År 2000 var medianlönen 17 700 kronor, 75:e percentilens lön var 21 700 kronor.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, AGF-KL och SCB. Beräkningar TCO.

Som **diagram 9** visar var den kollektivavtalade ersättningen inte lika generös för dem yngre än 45 år, eller för dem äldre än 45 år men som inte uppfyllde kvalifikationskraven för periodisk ersättning. Då utbetalades istället en engångsersättning som var en tredjedel av månadslönen multiplicerad med antalet hela anställningsår, men som högst 6 månadslöner.

Som **diagram 8 och 9** visar täckte ersättningen år 2000 från det allmänna 72 procent av individens inkomstbortfall vid arbetslöshet för den som hade medianlön men enbart 59 procent av inkomstbortfallet för den som hade 75:e percentilens lön.

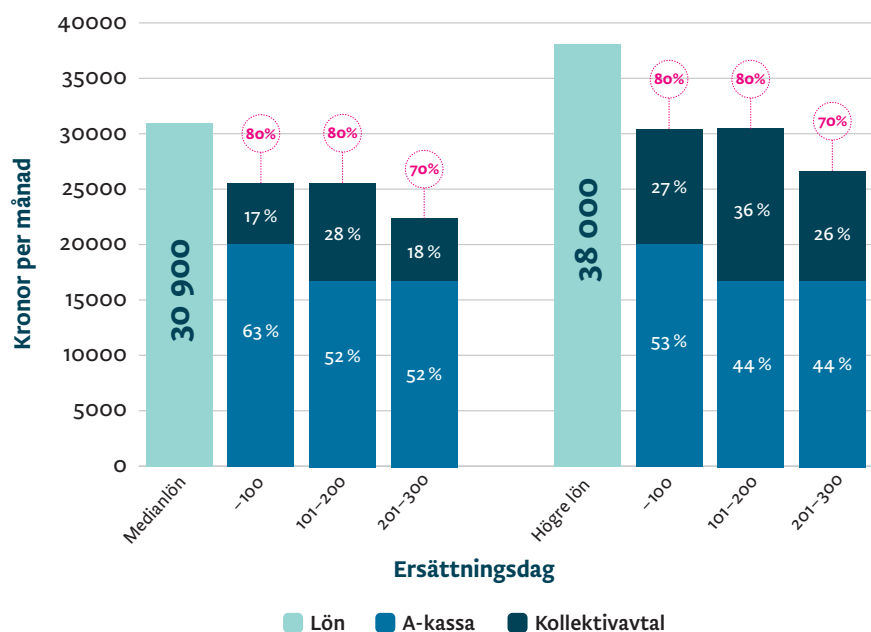
Fackförbundens inkomstförsäkringar började erbjudas i början av 2000-talet, därför att ingen sådan ersättning med i diagrammen för år 2000.

Anställda inom kommuner och regioner år 2019

Diagram 10 visar ersättningen år 2019 från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och avtalsersättningen för anställda inom kommuner och landsting, vid tidigare månadslön på medianlönen 30 900 kronor respektive 75:e percentilens lön 38 000 kronor.

DIAGRAM 10

Lön, allmän arbetslöshetsförsäkring och avtalsförsäkring för anställda inom kommuner och regioner, kvalificerade för avtalsförsäkring, KOM-KL. Tidigare månadslön på 30 900 kronor respektive 38 000 kronor. År 2019.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Månadslönerna 30 900 kronor respektive 38 000 kronor är 2018 års medianlön respektive lön i 75:e percentilen, vilket är de senast publicerade från SCB.

Källa: Arbetsförmedlingen, KOM-KL och SCB. Beräkningar TCO.

De första 100 dagarna i arbetslöshet får en anställd inom kommuner och regioner med medianlön 63 procent av tidigare lön, vilket motsvarar 20 000 kronor, i ersättning från a-kassan och 17 procent från kollektivavtalet. Dag 101–200 ger a-kassan 52 procent av tidigare lön i ersättning och kollektivavtalet 28 procent. Dag 201–300 ger a-kassan 52 procent av tidigare medianlön i ersättning, och kollektivavtalet täcker upp med 18 procent.

Den anställda med 75:e percentilens lön vilket motsvarar 38 000 kronor i månadslön, får 53 procent av tidigare lön från a-kassan och 27 procent från kollektivavtalet. Dag 101–200 ger a-kassan 44 procent av tidigare lön i ersättning och kollektivavtalet 36 procent. Dag 201–300 ersätter a-kassan 44 procent av tidigare lön, och kollektivavtalet 26 procent.

Den sammanlagda ersättningen från a-kassan och kollektivavtalets kompletterande ersättning är 80 procent de första 200 dagarna, och 70 procent dag 201–300.

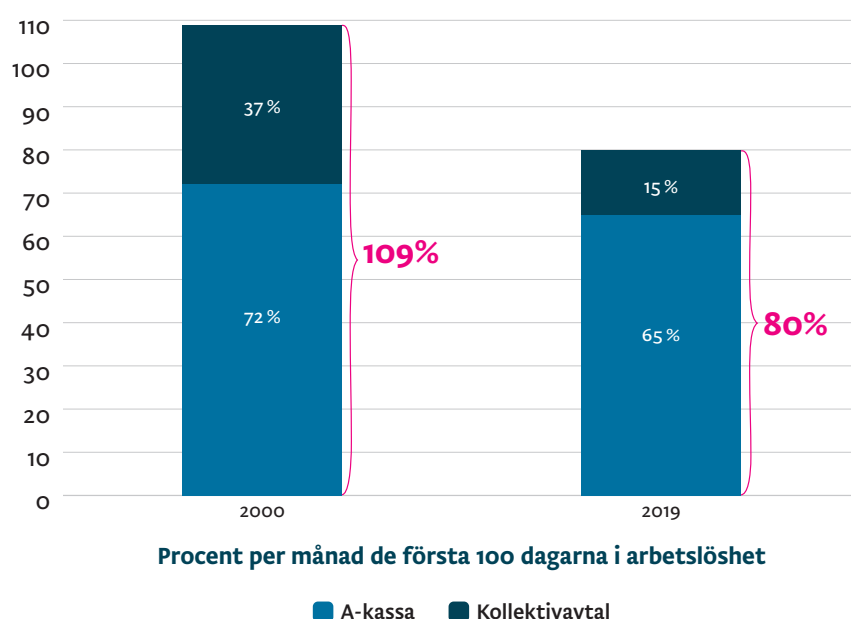
Fackförbunds inkomstförsäkring blir inte relevant för anställda inom kommuner och regioner som omfattas av avtalsersättning eftersom a-kassan tillsammans med kollektivavtalet redan täcker upp till 80 procent de första 200 dagarna i arbetslöshet.

År 2000 jämfört med år 2019 de första 100 dagarna i arbetslöshet för anställda inom kommuner och regioner

Diagram 11 och 12 visar hur ersättningen från det allmänna och kollektivavtalet har förändrats från år 2000 jämfört med idag genom att ersättningarna vid medianlön respektive 75:e percentilens lön jämförs mellan åren 2000 och 2019 i samma diagram.

DIAGRAM 11

År 2000 respektive år 2019 de första 100 dagarna i arbetslöshet vid en tidigare lön som motsvarar medianlönen. Anställd inom kommuner och regioner, 40 år, kvalificerad för engångsersättning från kollektivavtalet. Anställd 5 år inom avtalsområdet. I figuren fördelas engångsersättningen jämnt över de första 100 dagarna i arbetslöshet. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kollektivavtalet.

Ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Medianlönen år 2000 var 17 700 kronor. Medianlönen år 2018 30 900 kronor.

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, SCB, KAP-KL och KOM-KL. Beräkningar TCO.

Som **diagram 11** visar fick en individ med medianlön över 100 procent i ersättning vid arbetslöshet år 2000, om man fördelar kollektivavtalets engångsersättning jämnt över de första 100 dagarna i arbetslöshet. Och givet 5 års anställningstid. Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersatte 72 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 37 procent. Om kollektivavtalets engångsersättning istället fördelas över 300 dagar i arbetslöshet blir kollektivavtalets ersättning 12 procent av tidigare lön, vid medianlönen. Skulle individens anställningstid ha varit 8 år istället för 5 år så blir kollektivavtalets ersättning 57 procent av tidigare medianlön om ersättningen fördelas på 100 dagar, och 20 procent av tidigare lön om ersättningen fördelas på 300 dagar.

Idag ersätts en individ med medianlön med 80 procent av tidigare lön, varav den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersätter 65 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 15 procent. Den sammanlagda ersättningen från a-kassan och kollektivavtalet blir densamma som ersättningen i den allmänna arbetslöshetsersättningen det vill säga 80 procent de första 200 dagarna, och därefter 70 procent i 100 dagar.

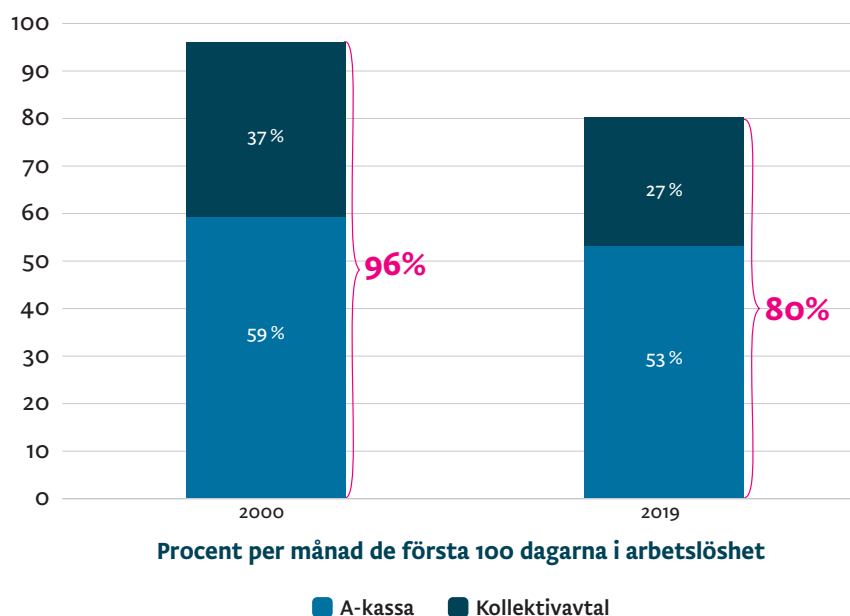

I praktiken är det inte så här ersättningen ser ut eftersom kollektivavtalets ersättning är en engångsersättning. Ersättningen fås vid ett tillfälle och behöver räcka hela den tid en individ är arbetslös. Det här är ett grovt sätt att illustrera för att kunna jämföra mellan åren hur ersättningen har förändrats.

Diagram 12 visar ersättningen vid arbetslöshet för en individ med högre lön, 75:e percentilens lön, år 2000 jämfört med idag.

DIAGRAM 12

År 2000 respektive år 2019 de första 100 dagarna i arbetslöshet vid en tidigare lön som motsvarar 75:e percentilens lön. Anställd inom kommuner och regioner, 40 år, kvalificerad för engångsersättning från kollektivavtalet. Anställd 5 år inom avtalsområdet. I figuren fördelas engångsersättningen jämnt över de första 100 dagarna i arbetslöshet. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kollektivavtalet.

Lön och ersättningar visas före skatt är dragen. Samtliga beräkningar är omräknade till månadsersättningar för att underlätta jämförelse. Lönen 75:e percentilen är den lön där 75 procent av arbetstagarna har en lägre lön. Den lönen var 21 700 kronor år 2000 och 38 000 kronor på 2018

Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, SCB, KAP-KL och KOM-KL. Beräkningar TCO.

Som **diagram 12** visar fick en individ med 75:e percentilens lön nära 100 procent i ersättning vid arbetslöshet år 2000, om kollektivavtalets engångsersättning fördelas jämnt över de första 100 dagarna i arbetslöshet. Och givet 5 års anställningstid. Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersatte 59 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 37 procent.

Idag ersätts en individ med 75:e percentilens lön med 80 procent av tidigare lön, varav den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ersätter 53 procent av tidigare lön och kollektivavtalet 27 procent. Den sammanlagda ersättningen från a-kassan och kollektivavtalet blir densamma som ersättningen i den allmänna arbetslöshetsersättningen det vill säga 80 procent de första 200 dagarna, och därefter 70 procent i 100 dagar. Men kollektivavtalet ger ersättning även över taket i a-kassan.

Den kollektivavtalade ersättningen har minskat för de flesta men samtidigt har den blivit mer lika för alla eftersom den inte är lika beroende av ålder och anställningstid som tidigare.

Källförteckning

Gabriella Sebardt (2005), *Redundancy and the Swedish Model, Swedish Collective Agreements on Employment Security in a National and International Context*, IUSUS Förlag Uppsala

Jayeon Lindellee (2018), *Beyond Retrenchment Multi-Pillarization of Unemployment Benefit Provision in Sweden*, Lund dissertations in social work

Historiska ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen 1980-2009, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

<https://www.iaf.se/globalassets/statistik/historiska/ersattningsnivaer-1980-20092.pdf>

Hushållens ekonomi under 40 år, 1971-2011, Swedbank

Utvecklingen av kollektivavtalade ersättningar sedan 2000-talets början, Rapport 2018:14, Inspektionen för socialförsäkringen

Kjellberg, A. (2018), Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, *Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility*, vol. 2018, nr. 1, Sociologiska institutionen, Lunds universitet.

Kollektivavtalet KAP-KL:

<https://skl.se/download/18.43of8bob145ac911ed64eod8/1399535780648/Avgangsformaner-for-anstallda-hos-kommuner-och-landsting-forsamlingar+m.fl.+AGF-KL.pdf>

Kollektivavtalet KOM-KL:

https://www.omställningsfonden.se/library/1051/avtal_kom_kl.pdf
Skrivningar om kollektivavtalen för kommuner och regioner är faktagranskade av Vision

Utvecklingen av socialförsäkringsförmåner sedan 1990-talet, Rapport 2014:4, Inspektionen för socialförsäkringen

Förordning (1999:1420) om inkomstindex avseende åren 1960-1998

Tryggheten, staten och partsmodellen, Vem står för vad vid ersättning från trygghetssystemen idag? TCO Rapport maj 2019

TRR (AGE – Omställningsstöd privatanställda tjänstemän)

TSL (AGB - Omställningsstöd privatanställda arbetare)

Omställningsfonden (Omställningsstöd anställda inom kommuner och landsting)

AFA Försäkring (AGB)

Om TCO

TCO är en partipolitiskt fristående centralorganisation som samlar 13 fackförbund med över 1,4 miljoner medlemmar. Vår uppgift är att påverka politiken och samhällsutvecklingen för goda villkor i arbetslivet. TCO-förbundens medlemmar är både välutbildade och professionella yrkesutövare. De jobbar i landets privata tjänste- och industriföretag, kommuner, landsting, kyrka, statliga myndigheter och i den ideella sektorn. Bland yrkesgrupperna finns allt från ingenjörer, journalister och lärare till poliser, ekonomer och sjuksköterskor. Över 60 procent av medlemmarna är kvinnor.

Vill du veta mer? Gå in på www.tco.se

Tjänstemännens centralorganisation
Linnégatan 14, 114 94 Stockholm
Tel 08-782 91 00, tco.se

